

**Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä laeiksi
peruskoululain 8 ja 85 §:n, lukiolain, iltalukiolain 16 §:n ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun
lain muuttamisesta**

Eduskunta on 2 päivänä kesäkuuta 1993 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 82.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina opetusministeri Riitta Uosukainen ja ministeri Tytti Isohookana-Asunmaa, apulaisosastopäällikkö Jukka Sarjala ja vanhempi hallitussihteeri Matti Lahtinen opetusministeriöstä, laskentapäällikkö Martti Kempainen opetushallituksesta, osastopäällikkö Heikki Laakso Kuopion lääninhallituksesta, suunnittelupäällikkö Leena Huuho Vantaan kaupungista, koulutoimenjohtaja Kauko Tasala Rovaniemen maalaiskunnasta, apulaisosastopäällikkö Simo Juva Suomen Kuntaliitosta, osastopäällikkö Liisa Souru Opettajien Ammattijärjestö OAJ:sta, puheenjohtaja Antero Penttilä Suomen Rehtorit ry:stä, rehtori Hanna Yli-Luukko Madetojan musiikkilukiosta, toiminnanjohtaja Vuokko Valkamo Koulun Kerkokeskuksesta ja puheenjohtaja Tarmo Palonen Kyläasiain neuvottelukunnasta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi peruskoululakia, lukiolakia, iltalukiolakia ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annettua lakia.

Kuntien harkintavaltaa peruskoulun koulupiirien muodostamisessa lisättäisiin poistamalla laista erityisesti harvaan asuttujen kuntien piiriin laatimista rajoittava oppilaiden koulumatkojen pituutta koskeva säännös. Myös peruskoulun nuorisokerhotoimintaa koskevaa sääntelyä väljennettäisiin.

Lukion valtionosuuden yhtenä määräytymisperusteena käytettävän lukion opetuksen ja muiden lukion toimintaan liittyvien tehtävien laskennallisen tuntimäärän laskentatapaa muutettaisiin niin, että tuntimäärä määräytyisi kunnan lukioiden kokonaisoppilasmäärän perusteella.

Lukiolakiin ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annettuun lakiin lisättäisiin erääntyneistä maksuista perittävää viivästyskorkoa ja ulosottoa koskevat säännökset.

Iltalukion ja lukion iltalinjan oppilailta poistettaisiin oikeus maksuttomaan kouluateriaan ja ylläpitäjille annettaisiin oikeus periä oppilasmaksuja yhtä tai useampaa ainetta opiskelevilta niin sanotuilta aineopiskelijoilta.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1993.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Hallitus ehdottaa muun muassa peruskoululain 8 §:ää muutettavaksi siten, että säännöksestä poistettaisiin sääntö, joka velvoittaa muodostamaan koulupiirit siten, että oppilailla ei yleensä ole viittä kilometriä pitempi koulumatka. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan nykyään, kun kulkuyhteydet ovat olennaisesti paremmat kuin säännöstä alun perin säädettyäessä, ei rajoitukselle ole enää samoja perusteita. Lisäksi yksittäistä oppilasta turvaa kohtuuttoman pitkältä koulumatkalta myös peruskoululain 47 § sekä peruskouluasetuksen 64 §, joka edellyttää, että ala-asteen oppilaan päivittäiseen koulumatkaan odotuksineen kuluva aika ei saa olla 2,5 tuntia pitempi. Lainmuutos antaa kunnille mahdollisuuden saneerata kouluverkon tona oppilasmäärämuutoksia vastaavaksi tai muusta syystä uudistaa kouluverkon rakennetta. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että ratkaisuja ei tehdä yksin taloudellisten tekijöiden perustalta, vaan oppilaiden näkökulmasta siten,

ettei koulumatka muodostu kohtuuttoman pitkäksi, vaaralliseksi eikä rasittavaksi.

Hallitus ehdottaa erityisen tehtävän määräämistä koskevaa lukiolain 57 §:ää muutettavaksi niin, että ilmaisu ”lukion käytettävissä oleva tuntimäärä” korvataan uuden valtionosuusjärjestelmän mukaisella ilmaisulla ”laskennallinen tuntimäärä”. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että kysymyksessä on erikseen hake- muksesta tehtävä päätös ja opetusministeriö tulee seuraamaan, että päätöksen mukainen lisäresurssi myös käytännössä kohdennetaan erityisen tehtävän saaneen lukion toimintaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että tulevaisuudessakin varmisteta-

taan päätöksen mukaisten lisävoimavarojen kohdentuminen erityistehtävän saaneen lukion toimintaan.

Hallitus ehdottaa peruskoulun nuorisotoimintaa koskevaa sääntelyä väljennettäväksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla seurataan, missä määrin koulun opetustyötä rikastuttavaa ja täydentävää kerhotoimintaa toteutetaan kunnissa.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouppila, varapuheenjohtaja Astala, jäsenet Ala-Harja, Aula, von Bell, Gustafsson, Laakso, Lindqvist (osit-

tain), M. Pietikäinen, Pykäläinen, Rätty, Suhola, Toivonen, Tykkyläinen ja Virrankoski sekä varajäsenet A. Ojala ja Seivästö.

Vastalause

Hallitus esittää peruskoululakiin muutosta, jolla poistetaan piirijaon muodostamista ohjaava koulumatkan pituutta koskeva rajoitus. Lais- sa ja asetuksessa on jo edellytys, ettei ala-asteen oppilaan päivittäiseen koulumatkaan odotuksi- neen kuluva aika saa olla kahta ja puolta tuntia pitempi. Ala-asteen pienelle oppilaalle oppitun- nit sekä kahden ja puolen tunnin koulumatka muodostavat kuitenkin kohtuuttoman pitkän koulupäivän.

Eduskunta hyväksyi vuoden 1992 joulukuus- sa ruokahuollon järjestämismaksun perimisen oikeuden oppilaitoksen ylläpitäjälle lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa vuonna 1993. Sa- malla edellytettiin, että ko. maksu jää vain vuot- ta 1993 koskeväksi ja että opiskeluun liittyviä maksuja tarkastellaan uudelleen vuotta 1994 koskien niin, että vastaava kertymä saavutetaan esimerkiksi säästöillä.

Hallitus esittää nyt lukiolakiin, iltalukiolakiin ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opinto- sosiaalisista eduista annettuun lakiin säännöksiä erääntyneestä maksusta perittävästä viivästys- korosta ja maksun ulosotosta ilman päätöstä tai tuomiota. Nämä säännökset olisivat pysyviä ja näin ennakoivat ruokahuollon järjestämismak- sun esittämistä pysyväksi ja muitakin oppilaalta perittävien maksujen tuloa.

Ruokahuollon järjestämismaksu on jo nyt itse asiassa lukukausimaksu, jota peritään pääosin valtiolle. Koulutuksen tulo maksulliseksi on ris- tiriidassa koulutuksellisen tasa-arvon periaat- teen kanssa. Nuorten ja heidän vanhempiensa taloudellista tilannetta koulumaksut vaikeutta- vat entisestään.

Iltalukion ja lukion iltalinjojen oppilailta sekä ammatillisten oppilaitosten iltaopiskelijoilta ater- iatu poistettiin syyslukukaudelta 1992 ja edel-

leen vuodelta 1993. Nyt ateriaetu ehdotetaan poistettavaksi pysyvästi. Väliaikaisuus on tulos-
sa pysyväksi. Ateriaetu iltaisin opiskelevalla olisi
edelleenkin merkittävä etu opiskelijoiden talou-
dellisen tilanteen heiketessä.

Hallitus esittää iltalukion ja lukion iltalinjojen
aineopiskelijoille oppilasmaksuja. Aineopiskeli-
joiden oppilasmaksut ennaoivat osaltaan halli-

tuksen pyrkimyksiä koulutuksen saattamiseksi
maksulliseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että valiokunnan mietintöön sisältyvät
3. ja 4. lakiehdotus hylättäisiin ja
että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin
näin kuuluvina:*

1.

Laki

peruskoululain 8 ja 85 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 8 §:n 1 momentti ja 85 §:n
1 momentti,
näistä 8 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (171/
91), *sekä*
lisätään 8 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi,
seuraavasti:

8 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

*Oppilaan kuljetusta ei ole pidettävä tarkoituk-
senmukaisesti järjestettynä, jos ala-asteen oppi-
laan päivittäiseen koulumatkaan odotuksineen
käytettävä aika muodostuu kahta tuntia pitem-
mäksi.*

85 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2.

Laki

lukiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 21 a ja 21 b §, sellaisina kuin ne
ovat 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (708/92) *sekä*
muutetaan 21 §, 52 §:n 2 momentti ja 57 §,
sellaisina kuin niistä ovat 21 § ja 52 §:n 2 momentti mainitussa 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa
laissa ja 57 § 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (172/91) (*poist.*), seuraavasti:

21 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

26 e §
(*Poist.*)

52 §

Mitä 2, 3, 8, 9 ja 11—20 §:ssä, 21 §:n 2
momentissa, 22—25, 26 a, 26 b ja 26 d (*poist.*),
55, 57, 58 ja 69 §:ssä sekä kunnan opetustoimen

hallinnosta annetun lain 6 ja 7 §:ssä säädetään, on soveltuvin osin voimassa yksityisestä lukiosta ja sen oppilaista. Yksityisen lukion 21 §:n 1 momentin mukaisena laskennallisena tuntimääränä käytetään sijaintikunnan oppilasta kohti laskettua tuntimäärää. Jos kunnassa ei ole samankielistä kunnallista lukiota, yksityisen lukion tuntimäärä lasketaan 21 §:n mukaisesti.

57 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Lisäksi ehdotamme,

että mietinnön perustelujen 10. kappaleen viimeinen virke hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

”Tästä syystä valiokunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimiin, joilla koulukuljetusratkai-

suja ei tehdä yksinomaan taloudellisten tekijöiden perusteella, vaan oppilaiden näkökulmasta siten, että ala-asteen oppilaan päivittäiseen koulumatkaan odotuksineen kuluva aika ei saa olla kahta tuntia pidempi eikä koulumatka muutoinkaan saa muodostua kohtuuttoman vaaralliseksi eikä rasittavaksi.”

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 1993

Marja-Liisa Tykkyläinen
Jukka Gustafsson

Heli Astala
Aarno von Bell
Tuija Maaret Pykäläinen

Jaakko Laakso
Arja Ojala

Yhdyn tähän vastalauseeseen muilta osin paitsi perustelulausuman osalta.

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 1993

Pekka Rätty